

Data publicării

© 2024 Fundația Aquadematica, România

Ediția 2024.

Copyright: Fundația Aquadematica, Asociația WEE

Copierea/utilizarea unor părți ale acestei publicații este permisă numai cu condiția specificării sursei

Autori:

Monica Bot, Fundația Aquadematica,

Monica Isacu, Fundația Aquadematica

Lucrare realizată în cadrul programului:

Parteneri de proiect:

 AQUADEMICA

Aquadematica, România

www.aquadematica.ro

Inspectoratul Școlar Județean
Prahova

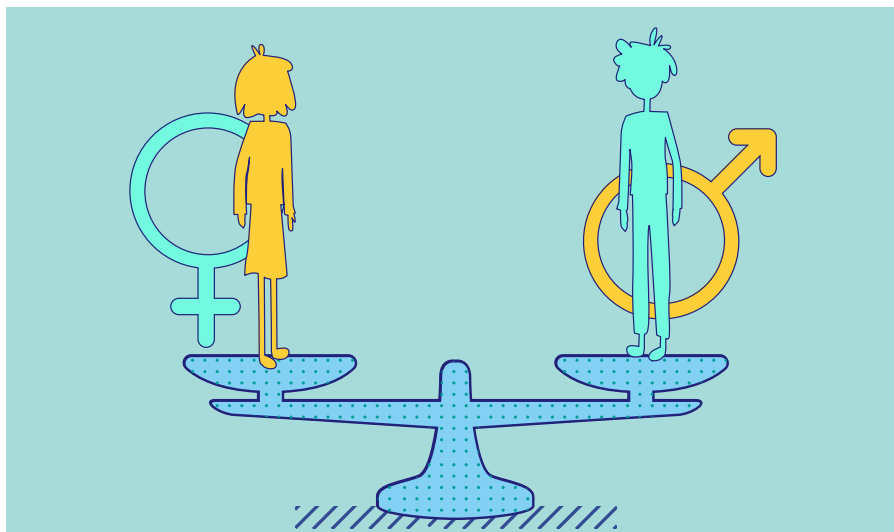
www.isjph.ro

Cu sprijinul financiar al:

CONȘTIENTIZAREA ȘI ABORDAREA PROBLEMATICII DE GEN ÎN ȘCOALĂ

Instrument destinat cadrelor didactice

Conștientizarea problematicii de gen în școală este fundamentală pentru promovarea unei culturi educaționale care să sprijine egalitatea de gen și incluziunea. Prin înțelegerea profundă a stereotipurilor și a discriminării de gen, cadrele didactice pot identifica și aborda mai eficient comportamentele și practicile care pot perpetua inegalitățile de gen în mediul educațional.

Conștientizarea problematicii de gen îi ajută pe profesori să creeze un mediu de învățare care să încurajeze toți elevii să își urmeze pasiunile și să își atingă potențialul, fără constrângeri legate de genul lor. De asemenea, aceasta promovează respectul reciproc și acceptarea diversității de gen în rândul elevilor și al personalului școlar. Prin educația și conștientizarea problematicii de gen în școală, se poate contribui la formarea unei societăți echitabile și incluzive, în care fiecare individ să se simtă valorizat și susținut, indiferent de genul său.

CE SE ÎNȚELEGE PRIN „GEN”?

Conceptul de «gen» se referă la rolurile, comportamentele, identitățile și așteptările sociale asociate cu ființele umane pe baza sexului lor perceput de către ei sau atribuit lor. Avem tendința de a utiliza mai tot timpul termenii «gen» și «sex» în mod interschimbabil astfel încât, de cele mai multe ori, majoritatea nici nu mai fac diferența. Cu toate acestea, sexul biologic și genul sunt concepte diferite; genul nu ia neapărat în considerare sau nu este exclusiv legat de anatomia fizică.

Termenul «gen» include următoarele aspecte:

IDENTITATEA DE GEN: este modul în care o persoană se percepe și se identifică în raport cu genul său. O persoană poate să se identifice ca fiind bărbat, femeie, ambele sau niciunul dintre acestea (non-binar), iar această identitate de gen poate să nu corespundă întotdeauna cu sexul biologic atribuit la naștere.

Copiii își dezvoltă identificarea de gen până la vârsta de trei ani, moment în care aceasta se schimbă cu greu. Identitatea de gen a unor persoane ar putea să nu corespundă așteptărilor societății; de exemplu, un copil mic pe care l-am considera în mod obișnuit de sex masculin ar putea pretinde că se simte sau se identifică ca fiind de sex feminin. Este esențial să se rețină că, în momentul în care copiii devin suficient de mari pentru a vorbi despre aceste lucruri, identitatea lor de gen a fost deja consolidată, așa că este ceva ce nu vor depăși.

ROLURILE DE GEN: Acestea reprezintă așteptările, comportamentele și activitățile sociale considerate adecvate sau caracteristice pentru bărbați și femei într-o anumită cultură sau societate. De exemplu, în unele culturi, se așteaptă ca bărbații să fie puternici, independenți și să lucreze în domenii tehnice, în timp ce femeile sunt adesea asociate cu îngrijirea copiilor și a gospodăriei.

EXPRIMAREA GENULUI: Se referă la modul în care o persoană își exprimă genul sau se prezintă în societate, inclusiv prin îmbrăcăminte, coafură, limbaj corporal și alte aspecte ale identității vizibile. Aceasta poate varia și poate depăși normele sociale tradiționale asociate cu genul perceput al unei persoane.

PERCEPȚIILE SOCIALE: Acestea reprezintă modul în care societatea percepe și reacționează la indivizi în funcție de genul lor. Ele pot include stereotipuri, discriminare și norme sociale legate de gen, care pot influența experiențele și oportunitățile individuale.

DIFERENȚIEREA TERMENILOR: SEX VS. GEN

În esență, «sexul» se referă la caracteristicile biologice (sex feminin/masculin), în timp ce «genul» se referă la rolurile, comportamentele și așteptările sociale asociate cu fiecare sex într-o anumită societate. Adesea, aceste roluri reflectă statutul economic, nivelul cultural, credințe politice sau religioase, precum și tipul de educație, doctrine și învățăminte ale unei societăți.

Sexul și genul sunt doi termeni diferiți, adesea confunđați. Sexul se referă la caracteristicile biologice și fiziologice ale unei persoane, cum ar fi cromozomii sexuali, structura genitală și nivelurile hormonale, care sunt determinate la naștere. Pe de altă parte, genul este o construcție socială și culturală care se referă la rolurile, comportamentele, identitățile și așteptările sociale asociate fiecărui sex într-o anumită societate. Genul este influențat de normele sociale, culturale și de experiențele personale și poate varia de la o cultură la alta. În timp ce sexul este adesea văzut ca o categorie binară (bărbat/femeie), genul este mai complex și poate include o gamă mai largă de identități și expresii de gen. Este important să facem distincția între sex și gen pentru a înțelege mai bine diversitatea și complexitatea umană și pentru a promova o societate echitabilă și incluzivă.

STEREORIPURI DE GEN

Ce se înțelege prin stereotipul de gen?

Adaptat după <http://www.aauw.org/13/08/2014/why-stereotypes-are-bad/>

Stereotipurile de gen sunt idei preconcepute, generalizări sau percepții comune despre caracteristicile, comportamentele și rolurile sociale ale bărbaților și femeilor într-o anumită societate. Aceste stereotipuri sunt adesea bazate pe presupuneri simpliste și rigide și pot influența modul în care indivizii percep și interacționează cu ceilalți în funcție de genul perceput de ei.

Inițial, majoretele au fost băieți. Sportul era considerat prea „masculin” înainte de a fi acceptat cu adevărat de femei abia în anii 1920 și 1930.

Un **stereotip** este practic o reducere - adică creierul unei persoane face o sinteză rapidă pe baza unor caracteristici imediat vizibile, cum ar fi sexul, rasa sau vârsta.

Soldatii persani au inventat tocurile înalte iar, în jurul anului 1600, bărbații bogați din Europa le-au adoptat. Abia un secol mai târziu, au devenit un trend în rândul femeilor.

Creierul uman este programat să facă conexiuni rapide, ceea ce este perfect normal. Situația problematică se ivește atunci când cineva folosește aceste stereotipuri fără a le procesa rațional și le

utilizează ca atare. Acest fapt se numește **prejudecată**, care este, practic, convingerea că un stereotip este adevărat. De exemplu, un stereotip înrădăcinat este acela conform căruia fetele nu se descurcă la matematică, iar acest stereotip poate conduce la ideea că ar exista o diferență înnăscută între femei și bărbați ceea ce cauzează această discrepanță.

Rolurile și comportamentele de gen ne sunt impuse de cultura noastră, care vede genul ca pe o noțiune binară, cu două opțiuni inflexibile: bărbat sau femeie. Oamenii se confruntă frecvent cu prejudecăți și respingere atunci când se identifică ca fiind altcineva decât ceea ce așteaptă societatea, își manifestă genul într-un mod care nu este așteptat de la ei (cum ar fi o fată cu părul ras) sau joacă o funcție care nu este în mod obișnuit legată de genul respectiv (cum ar fi un tată care stă acasă pentru creșterea copiilor).

*În 1920, o revistă de mare succes a declarat:
«Fiind o culoare mai hotărâtă și mai puternică, [rozul]
este mai potrivit pentru un băiat, în timp ce albastrul,
care este mai delicat și mai gingaș, este mai drăguț
pentru o fată.*

În școli, această respingere poate fi deosebit de dureroasă. Elevii care nu se ridică la nivelul așteptărilor au de obicei foarte mult de suferit. Colegii lor încep să râdă de ei, iar familia lor face frecvent presiuni asupra lor pentru a se schimba. Toate acestea au un efect negativ asupra învățării. Elevii vor avea probleme să se concentreze asupra studiilor ceea ce se va răsfrânge asupra rezultatelor lor. Stă în puterea profesorilor, în calitate de educatori, să creeze un mediu de clasă incluziv, în care copiii să se simtă acceptați și liberi să se concentreze asupra studiilor.

De ce sunt stereotipurile de gen nocive?

Un stereotip de gen reprezintă o formă de generalizare în care se fac presupuneri sau se atribuie trăsături sau roluri specifice bazate pe genul perceput al unei persoane. Aceste generalizări simpliste pot include idei preconcepute despre comportamentul, abilitățile, interesele sau rolurile sociale ale bărbaților și femeilor într-o anumită cultură sau societate. Un stereotip constă, în general, într-o exagerare subiectivă a unei trăsături, iar acuratețea acestuia este de cele mai multe ori departe de adevăr.

Dar cum pot afecta acestea o clasă de elevi? Motivele principale sunt:

1. Pericolul stereotipurilor de gen în școală rezidă în impactul lor negativ asupra elevilor și a mediului educațional în ansamblu. Iată câteva aspecte periculoase:

a. Limitarea potențialului individual: Stereotipurile de gen pot împiedica elevii să-și exploreze și să-și dezvolte pe deplin interesele și aptitudinile. De exemplu, studiile au dovedit că fetele pot fi la fel de bune la matematică ca și băieții. Odată cu eliminarea acestui stereotip de gen, conform căruia fetele sunt mai slabe la matematică, se vor elimina și șansele ca acestea să eșueze.

b. Creșterea inegalităților de gen: Stereotipurile de gen pot contribui la perpetuarea inegalităților de gen în educație și mai departe în viața adultă. Așteptările sociale diferite pentru băieți și fete pot duce la o distribuție inegală a resurselor și oportunităților educaționale între sexe.

c. Excluderea și hărțuirea: Elevii care nu se conformează stereotipurilor de gen sau care se identifică cu genuri non-conformiste pot fi supuși la hărțuire, excluziune sau ostracizare din partea colegilor. Acest lucru poate afecta negativ bunăstarea lor emoțională și performanța școlară.

d. Perpetuarea inegalităților în carieră: Educația este adesea un factor determinant în accesul la oportunități de carieră și în succesul pe piața muncii. Stereotipurile de gen în școală pot influența alegerile de carieră și perspectivele profesionale ale elevilor, contribuind la segregarea ocupatională și la discrepanțele salariale de gen în viitor.

2. Genul ca prejudecată

Prejudecata de gen în rândul cadrelor didactice poate avea consecințe semnificative asupra educației și dezvoltării elevilor. Acest fenomen se referă la presupunerile, atitudinile sau comportamentele bazate pe stereotipurile de gen pe care profesorii le pot avea în interacțiunea cu elevii lor. Iată câteva aspecte relevante:

a. Așteptări reduse sau ridicate: Profesorii pot avea tendința de a avea așteptări diferite față de elevi în funcție de genul acestora.

b. Feedback: Profesorii pot oferi feedback diferit în funcție de genul elevilor. De ex., ar putea fi mai atenți la comportamentul și contribuțiile băieților în timpul discuțiilor în clasă, oferindu-le mai multă atenție și feedback pozitiv, în timp ce ar putea fi mai critici sau mai puțin receptivi la contribuțiile fetelor.

c. Stereotipuri asupra intereselor și abilităților: Cadrele didactice pot fi susceptibile la perpetuarea stereotipurilor de gen în ceea ce privește interesele și abilitățile elevilor. De ex., un băiat pasionat de dans sau o fată interesată de știință ar putea fi descurajați să urmeze aceste interese din cauza stereotipurilor sociale legate de gen.

d. Inechități în atribuirea oportunităților: Prejudecățile de gen pot influența modul în care profesorii distribuie oportunități educaționale suplimentare, cum ar fi participarea la proiecte sau competiții, sau acordarea de recomandări pentru programe speciale.

3. Constrângerea exercitată de mediu și fenomenul de bullying

Stereotipurile de gen la care sunt expuși zilnic copiii, inclusiv prin intermediul manualelor școlare, mass-media etc. îi determină pe elevi să înceapă să creadă că orice altceva este greșit sau că nu este normal. Acest lucru poate rezulta în constrângeri exercitate de colegii de școală și chiar la fenomene de bullying care afectează experiența de învățare și dezvoltarea socială și emoțională a elevilor. Aceasta se referă la orice comportament sau acțiune a colegilor care limitează libertatea, confortul sau siguranța altor elevi în cadrul școlii. Pentru a contracara constrângerea exercitată de colegii de școală, este esențial să existe un mediu școlar sigur, protectiv și incluziv, în care fiecare elev se simte respectat și valorizat. Aceasta implică implementarea unor politici și programe anti-bullying, promovarea valorilor de respect, toleranță și empatie, facilitarea comunicării deschise între elevi și adulți, și oferirea de sprijin și intervenție promptă în cazul în care apare constrângerea. De asemenea, educarea elevilor cu privire la consecințele comportamentelor negative și promovarea relațiilor sănătoase și pozitive între colegi sunt aspecte cheie în prevenirea și gestionarea constrângerii exercitate de colegi în școală.

DESCRIEREA FENOMENULUI DE BULLYING

Atunci când elevii nu se conformează stereotipurilor de gen, ei devin adesea ținta bullying-ului și a hărțuirii din partea colegilor de clasă. Pentru profesor poate fi dificil de gestionat aceste situații. Din fericire, există modalități de a preveni bullying-ul care gravitează în jurul genului și chiar de a transforma episoadele neplăcute în oportunități de învățare.

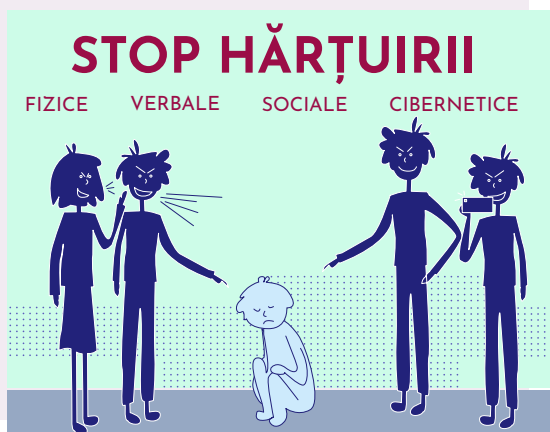
Conform Human Rights Educators USA:

Termenul de bullying acoperă multe forme de comportament agresiv, de la hărțuirea sexuală, atacurile rasiale, atacurile împotriva homosexualilor și discursul de ură până la forme mai subtile, cum ar fi hărțuirea cibernetică, ignorarea și calomnia. Oricare ar fi motivația și modul în care se manifestă, bullying-ul cauzează daune psihice și fizice și încalcă drepturile celorlalți:

- dreptul de a nu fi supus violenței mentale, emoționale și fizice.
- dreptul la educație
- dreptul la un mediu sigur.

Conform Wikipedia:

Bullying-ul este definit ca fiind un comportament ostil/de excludere și de luare în derâdere a cuiva, de umilire. Cuvântul „bullying” nu are o traducere exactă în limba română, însă poate fi asociat cu termenii de intimidare, terorizare, brutalizare. Bullying-ul nu presupune existența unui conflict bazat pe o problemă reală, ci pe dorința unor persoane de a-și câștiga puterea și autoritatea, punându-i pe alții într-o lumină proastă.

Bullying-ul este o acțiune, care produce injurii celorlalți, efectuată în mod repetat, care se poate manifesta fizic, prin agresivitate fizică sau psihologic, prin producerea unor daune emoționale. Instrumentele acestui fenomen sunt cuvintele, acțiunile sau excluderea socială.

Termenul de „bullying” vine de la englezescul „bully”, care înseamnă bătăuș, huligan.

Bullying reprezintă o formă de abuz emoțional și fizic, care are trei caracteristici:

- intenționat – agresorul are intenția să rănească pe cineva;
- repetat – aceeași persoană este rănită mereu;
- dezechilibrul de forțe – agresorul își alege victima care este percepută ca fiind vulnerabilă, slabă și nu se poate apăra singură.

Sugestii pentru prevenția și reacția la bullying

1. Promovați un climat pozitiv în școală:

Încurajați un mediu școlar care valorizează respectul, empatia și incluziunea. Încurajați elevii să aprecieze diversitatea și să îmbrățișeze diferențele.

2. Contestați existența stereotipurilor de gen:

Dacă elevii sunt învățați că stereotipurile de gen nu reflectă realitatea sau nu sunt corecte, va deveni mai dificil pentru agresori să le folosească pentru a-și justifica comportamentul.

3. Stabiliți reguli și consecințe clare la începutul anului școlar:

Dezvoltați și aplicați politici clare împotriva bullyingului. Este important ca elevii să alcătuiască ei înșiși (susținuți de profesor în calitate de coordonator și îndrumător) un set de reguli și norme pe care să le urmeze și le respecte pe tot parcursul anului școlar. Asigurați-vă că elevii înțeleg consecințele comportamentului de bullying și importanța raportării incidentelor.

4. Încurajați raportarea:

Creați mai multe canale pentru elevi pentru a raporta bullyingul, inclusiv opțiuni de raportare anonimă. Asigurați elevii că raportarea bullyingului nu va duce la represalii și că preocupările lor vor fi luate în serios.

5. Purtați discuții preventive și exemplificați pe baza unor cazuri din alte clase sau școli:

Pentru a preîntâmpina fenomenul de bullying, o discuție deschisă cu elevii despre un eveniment neplăcut petrecut într-o altă clasă/ școală este impetuos necesară. Astfel, se va crea o atmosferă detașată în care elevii se vor putea exprima deschis, vor putea desluși unele dintre consecințele bullying-ului și, se speră, să prevină cazuri similare.

6. Promovați suportul și leadershipul dintre elevi:

Încurajați inițiativele conduse de elevi, cum ar fi programele de mentorat între colegi, în care elevii mai mari pot susține pe cei mai mici și pot promova o cultură școlară pozitivă.

7. Transformați situații negative într-o oportunitate de învățare:

Fenomenul de bullying petrecut va fi folosit imediat ca oportunitate de învățare prin discutarea modului în care ne comportăm în relația cu alte persoane și de ce orice tip de violență nu este niciodată în regulă.

8. Oferiți servicii de suport:

Asigurați accesul la consiliere și servicii de suport atât pentru victime, cât și pentru agresori ai bullyingului. Abordați problemele subiacente, cum ar fi problemele de sănătate mintală sau izolarea socială, care pot contribui la comportamentul de bullying.

9. Evaluați și ajustați strategiile:

Evaluați în mod regulat eficacitatea eforturilor de prevenire a bullyingului prin sondaje, mecanisme de feedback și analiză de date. Ajustați strategiile în funcție de nevoile emergente sau de lacune.

10. Colaborați cu parteneri din comunitate:

Încheiați parteneriate cu organizații locale, agenții de aplicare a legii și lideri comunitari pentru a întări inițiativele anti-bullying și pentru a crea o front comun împotriva bullyingului în comunitate.

Locuri sensibile la dimensiunea de gen în școală

În școli, există diverse zone și o multitudine de aspecte ce țin de mediul școlar care pot afecta experiențele și nevoile elevilor în funcție de sexul acestora. Deși nu vor fi excluse alte posibile situații, în continuare sunt enumerate câteva domenii sensibile la gen în școli:

În vederea creării unui mediu incluziv și de sprijin pentru toți elevii este absolut necesară identificarea tuturor acestor puncte.

1. Toalete și vestiare:

Toaletele și vestiarele pot fi locuri sensibile la gen, în special în ceea ce privește confortul și siguranța elevilor. De asemenea, pentru a găzdui diversele identități de gen ale elevilor, este important să existe toalete și vestiare egale sau neutre din punct de vedere al genului. Aceasta include oferirea de opțiuni care sunt accesibile și sigure și pentru elevii transgender și non-binari.

2. Spații pentru educația fizică și activități extra-curriculare:

Ca și la punctul precedent, sălile destinate orelor de educației fizică trebuie să fie astfel concepute, încât să asigure incluziunea, respectul față de identitatea de gen, precum și nivelul de confort al tuturor elevilor.

3. Zona de recreere și curtea de joacă:

În timpul recreațiilor, stereotipurile de gen pot influența modul în care elevii interacționează între ei și cum sunt percepuți de colegi. De exemplu, activitățile și jocurile practicate de băieți și fete pot fi segregate în funcție de gen, iar clișeele sociale pot influența formarea grupurilor de prieteni.

4. Codul vestimentar și uniforme:

Codurile vestimentare și regulile referitoare la uniforme școlare ar trebui să faciliteze diversele aspecte de gen și nu trebuie să fie restrictive prin respectarea unor norme tradiționale de gen. Elevilor li se va permite libera expresie a identității lor de gen cu respectarea decenței.

5. Programa și materialele didactice:

Programa, manualele și materialele didactice vor trebui să fie incluzive și reprezentative pentru o gamă diversă de genuri, inclusiv personaje istorice, literatură, realizări și contribuții ale oamenilor de toate genurile.

6. Folosirea pronumelui liber exprimat:

Profesorul va încuraja utilizarea respectuoasă a pronumelor și va oferi elevilor o modalitate (de ex. o platforma a școlii) ca aceștia să-și poată exprima pronumele lor preferate. Profesorii și personalul școlii vor utiliza aceste pronume alese de către elevi - prin exemplu personal se va grăbi instalarea respectului și a acceptării/ incluziunii. Toate comunicările, formularele și materialele didactice vor folosi un limbaj care recunoaște și respectă toate identitățile de gen.

7. Servicii de consiliere și suport:

Serviciile de consiliere și suport școlar pot fi sensibile la gen în ceea ce privește abordarea și răspunsul la nevoile și problemele elevilor. De exemplu, elevii pot fi mai puțin predispuși să caute ajutor din partea consilierilor în legătură cu probleme legate de gen din cauza fricii de stigmatizare sau a lipsei de resurse specifice de sprijin.

8. Implicarea elevilor în roluri de conducere și reprezentarea:

Se vor încuraja diverse reprezentări de gen ale elevilor în atribuții de conducere, cluburi și organizații ale elevilor, astfel creându-se o cultură școlară incluzivă și reprezentativă.

Implicarea elevilor, părinților, profesorilor și a întregii comunități școlare în identificarea și abordarea aspectelor sensibile la gen va asigura acel mediu propice tuturor elevilor pentru a se simți respectați, apreciați și în siguranță. Acest mediu sigur și incluziv contribuie semnificativ la bunăstarea generală și la succesul academic.

Metode de creare a unui mediu incluziv

1. Strângerea de informații:

Se vor implica elevii, părinții, profesorii și corpul profesoral în discuții despre sensibilitatea la gen în mediul școlar organizând sondaje, grupuri de discuții sau interviuri cu scopul de a înțelege perspectivele și experiențele acestora.

2. Auditul fizic:

Mai mulți reprezentanți ai tuturor celor enumerați la punctul anterior se vor deplasa împreună prin întreaga unitate școlară în vederea identificării spațiilor sensibile la gen, precum: toalete, vestiare, spații sportive și recreative, etc. Se vor observa, de asemenea, limbajul folosit, codul vestimentar, politica școlii, precum și orice alt aspect care ar necesita ajustări. Acolo unde este cazul, se vor căuta soluții alternative sigure și confortabile cu respectarea măsurilor de igienă. De asemenea, spații, precum cabinetul medical, birourile de consiliere, etc. se vor amenaja spre a fi incluzive și a oferi intimitatea necesară.

3. Auditul educațional:

Curricula, manualele și materialele didactice, activitățile didactice și educaționale vor fi examinate și reexamine periodice (anual sau la nevoie) de reprezentanții tuturor celor enumerați la pct. 1, se vor discuta diversele perspective și se vor aduce modificările necesare pentru evitarea stereotipurilor de gen și promovarea incluziunii și a egalității de drepturi.

4. Auditul extracurricular:

Reprezentanții vor evalua și se vor asigura că toți elevii au șanse egale de participare la activitățile extracurriculare fără existența unor bariere specifice de gen.

5. Consiliere și asistență:

Școala va asigura servicii de consiliere și asistență pentru a răspunde nevoilor elevilor transgender și non-binari care se pot confrunta cu diferite grade de provocări legate de identitatea lor de gen. (cabinete medicale, consiliere psihologică, etc)

6. Programe destinate prevenirii hărțuirii și a bullying-ului, dar și de incluziune:

Se vor desfășura programe menite să prevenină astfel de agresiuni, să faciliteze incluziunea și acceptarea diverselor identități de gen, prin crearea unor ateliere de lucru, campanii de conștientizare și grupuri de sprijin.

7. Organizarea periodică a unor campanii de conștientizare:

Se vor organiza grupuri de lucru, ateliere, campanii și evenimente menite să promoveze și să susțină incluziunea. Programele deja existente de combatere a hărțuirii și de incluziune se vor revizui cu sprijinul psihologului școlii (sau al unui alt specialist, dacă acesta nu există) pentru o abordare eficientă a problemelor legate de gen și pentru susținerea nevoilor elevilor transsexuali și non-binari.

8. Formarea profesorilor:

Întreg personalul didactic va fi instruit și evaluat periodic cu privire la sensibilitatea de gen, politicile și practicile incluzive și crearea unui mediu academic sigur și incluziv pentru toți elevii.

9. Formarea unei echipe de supraveghere:

Se va forma o echipă diversă formată din reprezentanți ai tuturor celor implicați în punctele enumerate mai sus pentru a centraliza toate aspectele, a le discuta și a implementa îmbunătățirile necesare în vederea combaterii hărțuirii și a fenomenului de bullying. Implicarea specialiștilor (medici, psihologi, filologi, avocați, etc.) din rândul părinților sau din cadrul personalului școlii va facilita diversitatea perspectivelor pentru o evaluare și o soluționare cuprinzătoare. Această echipă va verifica, de asemenea, implementarea tuturor îmbunătățirilor necesare pe baza recomandărilor făcute de fiecare audit în parte. Acțiunea de ajustare se va face pe baza unei liste de recomandări în funcție de gradul urgență și fezabilitate.

10. Colaborarea cu părinții și tutorii:

Comunicarea deschisă cu părinții și tutorii despre aspectele sensibile la gen, resurse și măsuri luate este imperios necesară pentru asigurarea unui mediu incluziv.

11. Documentarea și evaluarea:

Pentru a putea susține tot ceea ce a fost constatat, precum și recomandările care se impun, totul va fi documentat într-un dispozitiv digital cu ajutorul fotografiilor sau a înregistrărilor video ale zonelor sensibile la gen fără a leza integritatea sau demnitatea vreunei persoane. Pe baza datelor colectate se vor putea identifica limitările sau lacunele în materie de accesibilitate, intimitate, siguranță sau incluziune pe fiecare segment evaluat. Se vor include și observații scrise privind starea actuală a diverselor instalații sau materiale, semnalizarea corespunzătoare, curățenia sau intimitate, progresul îmbunătățirilor aduse, precum și orice altă observație relevantă.

12. Implementarea și monitorizarea:

Reprezentanții grupurilor de mai sus vor colabora cu administrația școlii în vederea implementării schimbărilor recomandate. Echipa de supraveghere va avea și sarcina monitorizării continue a progresului și feedbackului din partea comunității școlare.

Menirea fiecărui audit enumerat are ca scop asigurarea faptului că toți elevii sunt respectați, se simt confortabil și susținuți în toate zonele, spațiile sau aspectele. Constatările și recomandările din cadrul fiecărui audit se vor reflecta în efortul școlii de a crea un mediu incluziv și sensibil la problematica de gen.

Exemple practice de combatere a stereotipurilor de gen în clasă

1. Alegeți materiale didactice, cărți și resurse care prezintă modele pozitive și diverse de gen și care evită stereotipurile de gen tradiționale. Asigurați-vă că aceste materiale reflectă diversitatea și abordează subiecte precum egalitatea de gen, rolurile de gen flexibile și contribuțiile femeilor și bărbaților în diverse domenii.

2. Încurajați elevii să exploreze și să conteste stereotipurile de gen în discuțiile din clasă. Organizați activități și dezbateri care să abordeze subiecte legate de stereotipuri de gen, discriminare de gen și impactul acestora în societate. Asigurați-vă că toate perspectivele sunt ascultate și respectate în timpul discuțiilor.

Învățând elevii că aceste stereotipuri nu sunt adevărate, ei vor putea învăța să îmbrățișeze și să accepte diferențele.

3. Profesorii joacă un rol crucial în modelarea unui comportament neutru față de gen în clasă. Evitați favorizarea unui gen față de altul în modurile în care interacționați cu elevii. De ex.: Când se solicită ajutorul la anumită activitate, ajutorul se va solicita cu formule de genul: "Am nevoie de cineva...", „Cine dorește să mă ajute cu..?”

Fiecare elev poate fi îndemnat să facă diverse activități care transcend stereotipurile de gen. Elevii se vor bucura să descopere că sunt capabili să îndeplinească diverse sarcini dincolo de stereotipul de gen, care astfel se dovedește a fi fals sau inexistent.

4. Încurajați și susțineți toți elevii să își urmeze pasiunile și să exploreze interesele lor, indiferent de stereotipurile de gen. Asigurați-vă că toți elevii se simt valorizați și încurajați să își dezvolte abilitățile și potențialul în domenii diverse, fără constrângeri de gen.

Folosiți exemple în clasă care să reflecte intenția exactă în ceea ce privește acțiunile care le sunt atribuite fiecărui gen. De ex. în cadrul orei băieții vor dansa sau citi, iar fetele se vor juca cu mașinuțe sau vor juca fotbal.

5. Încurajați elevii să împărtășească și să discute experiențele personale care contrazic stereotipurile de gen sau care demonstrează diversitatea și flexibilitatea rolurilor de gen. Aceste exemple personale pot ajuta la deschiderea minților elevilor și la promovarea unei perspective mai largi și mai incluzive asupra genului.

PREJUDECATĂ DE GEN A CADRELOR DIDACTICE

Prejudecata de gen a profesorilor se referă la stereotipurile și presupunerile pe care aceștia le pot avea în legătură cu abilitățile, comportamentele și aspirațiile elevilor lor în funcție de genul acestora. Aceste prejudecăți pot influența modul în care profesorii interacționează cu elevii, oferă feedback și îi evaluează, ceea ce poate afecta în mod negativ dezvoltarea și performanța academică a acestora. Prejudecățile inconștiente cu care intră în școală fiecare profesor, vor trebui abandonate sau regândite pentru a evita consecințe nocive și păguboase asupra educației elevilor. Combaterea prejudecății de gen a profesorilor necesită conștientizare, formare și eforturi continue pentru a promova o abordare echitabilă și incluzivă în educație.

Ce se înțelege prin prejudecata de gen?

Presupunerile referitoare la comportamentele, abilitățile sau preferințele elevilor pe baza genului lor nasc invariabil **prejudecăți de gen**.

Cele mai frecvente așteptări: băieții prezintă în mod natural un comportament turbulent și indisciplinat, sunt capabili din punct de vedere academic, raționali și necomunicativi din punct de vedere social. Fetele sunt liniștite, politicoase și studioase, posedă abilități sociale mai bune decât băieții și excelează la citire și la artele lingvistice.

(Adaptat după: <http://www.education.com/reference/article/gender-bias-in-teaching/>)

De ce este prejudecata de gen nocivă?

Prejudecata de gen poate influența așteptările și comportamentele profesorilor față de elevi, ceea ce poate duce la subestimarea abilităților sau potențialului elevilor în funcție de genul lor. Acest lucru poate duce la o scădere a încrederii și motivației elevilor și poate inhiba performanța școlară și dezvoltarea personală a acestora.

Atunci când profesorii se bazează pe prejudecăți de gen în interacțiunile lor cu elevii, pot contribui la perpetuarea inegalităților de gen în educație și în societate în general. Stereotipurile și așteptările nerealiste pot împiedica progresul egal al tuturor elevilor și pot limita oportunitățile acestora în viitor.

Pe de altă parte, atunci când elevii simt că sunt judecați sau tratați incorect pe baza genului lor, acest lucru poate afecta negativ stima de sine și încrederea în propriile abilități. Copiii și tinerii pot internaliza aceste prejudecăți și pot dezvolta sentimente de neînțelegere sau insecuritate în legătură cu identitatea și potențialul lor.

Prejudecata de gen poate crea un mediu școlar respingător și neinclusiv în care unii elevi se simt marginalizați sau subevaluați din cauza stereotipurilor de gen. Acest lucru poate afecta atmosfera generală din clasă și poate împiedica colaborarea și interacțiunea pozitivă între elevi.

În concluzie, prejudecata de gen a profesorilor este nocivă deoarece poate afecta negativ performanța, stima de sine și dezvoltarea personală a elevilor, poate perpetua inegalitățile de gen și poate crea un mediu școlar respingător și neinclusiv. Este esențial ca profesorii să fie conștienți de prejudecățile lor și să lucreze activ pentru a promova o abordare echitabilă și incluzivă în educație.

Cum pot fi eliminate prejudecățile de gen în sala de clasă

Prejudecățile de gen sunt susceptibile a apărea în cadrul oricărei materii sau activități școlare. Ele pot conduce la discriminare și tendințe de agresivitate. Pe termen lung pot afecta grav performanța elevilor.

Cum pot fi eliminate prejudecățile de gen în sala de clasă?

(Adaptat după: <http://www.education.com/reference/article/gender-bias-in-teaching/>)

1. Formularea corectă a întrebărilor și răspunsurilor

Situație

Unii „elevi țintă” strigă de obicei răspunsurile la întrebări, astfel ei blochează celorlalți elevi posibilitatea de dialogare cu profesorul.

Profesorii au tendința de a adresa elevilor-țintă întrebări mai complicate și sunt tentați de a lucra cu aceștia pentru a ajunge la un răspuns imediat și adesea corect (de exemplu, prin împărțirea întrebării în întrebări mai mici). Problema se ivește atunci când un alt elev nu reușește să răspundă la întrebare, iar profesorul nu descompune întrebarea inițială în subîntrebări pentru a-i facilita și acestuia găsirea răspunsului, ci cel mai probabil va solicita răspunsul unui elev țintă.

ELEVI ȚINTĂ

Elevii care domină timpul profesorului și resursele clasei sunt numiți „elevi țintă” (Tobin & Gallagher, 1987). Deși poate varia în funcție de materia predată, elevii-țintă sunt de obicei de sex masculin. Aceștia formulează majoritatea întrebărilor și răspund la majoritatea profesorului.

Perpetuarea acestor tactici fac doar ca elevii-țintă să se implice mai mult în materie și să dobândească mai multă practică în soluționarea sarcinilor complicate asociate respectivei materii, și, în același timp, îi îndepărtează pe alții de materia respectivă și pe aceștia de alte materii.... În mod inconștient și involuntar!

Sugestii:

- Se va observa: Care sunt elevii cu care se dialoghează cel mai frecvent? Care sunt elevii care evită dialogul? Întrebările complicate sunt adresate atât băieților, cât și fetelor în aceeași măsură?
- Introducerea regulii ca răspunsul să NU FIE strigat, ci profesorul va selecta singur elevii care vor răspunde întrebării, alternând în mod deliberat între băieți și fete.
- Se va formula o întrebare provocatoare pentru toată lumea. Dacă nu se găsește răspunsul, profesorul va ghida clasa prin metoda descompunerii întrebării în pași mai simpli.

2. Feedback-ul

Situație

Prejudecățile de gen se reflectă și în felul în care sunt oferite atât laudele cât și feedback-ul. Studiile au arătat că laudele se fac în mod părtinitor, fetele primind laude mai puțin semnificative și mai puțin critice decât băieții. Adesea munca băieților este descrisă ca fiind unică sau genială la anumite materii, iar munca fetelor este adesea subevaluată, ignorată sau lăudată doar pentru aspectul îngrijit al acesteia. Ar fi necesar aici un feedback relevant, care ar putea ajuta atât elevii cât și elevele să se îmbunătățească, să se concentreze mai mult asupra aspectelor semnificative și să învețe mai mult la anumite materii.

Atunci când le oferiți feedback fetelor, vă concentrați pe conținutul lucrării sau pe aspectul acesteia?

Sugestii:

- Se va sublinia de la început importanța conținutului muncii, iar, în subsidiar, elevii vor fi informați că aspectul în care este îmbrăcat conținutul își are rolul său.
- Profesorul va reflecta singur, dacă feedback-ul acordat ar fi fost același indiferent dacă acest elev ar fi fost băiat sau fată. În cazul unui răspuns negativ, profesorul va trece la găsirea motivului real și va acorda un feedback care să reflecte doar abilitățile elevului în acel caz particular, nu și genul acestuia.

3. Tempo-ul clasei

Situație

Elevii-țintă sunt cei cu care se lucrează adesea pentru a impregna clasei un anumit ritm de lucru. De exemplu, pentru a impregna clasei un ritm mai alert s-ar putea adresa clasei o întrebare la care să fie încurajate răspunsurile strigate de către elevii-țintă, în loc să se aștepte ca ceilalți elevi să proceseze întrebarea și să ofere un răspuns într-un ritm mai lent. Scurtarea «timpului de așteptare» este în detrimentul învățării. În cazul în care elevii-țintă își strigă răspunsurile fără să fie numiți de profesori, se va ivi aspectul că tot mai puțini elevi, în special fete, se vor implica activ în găsirea răspunsurilor.

Sugestii:

- Așteptarea a trei până la cinci secunde înainte de a alege un elev pentru a răspunde la o întrebare. Implicarea elevilor va fi crescută și, de asemenea, va crește și înțelegerea conținutului.
- Li se vor adresa întrebări elevilor-țintă, însă în mod controlat și împiedicându-i pe aceștia să monopolizeze dialogul și timpul.

Acordați între 3 și 5 secunde înainte de a numi pe cineva care să ofere un răspuns la întrebare.

4. Imaginea autorității

Situație

Un comportament aventuros băiețesc, precum contestarea normelor stabilite de către profesori, este adesea anticipat sau chiar lăudat. În schimb, un comportament asertiv în cazul fetelor este perceput negativ, iar băieții care nu manifestă practici tipice bărbățești pot fi desconsiderați.

Sugestie:

- Stabilirea, la începutul anului școlar, a unei consecințe adecvate pentru fiecare acțiune negativă, astfel ca nu prejudecățile să fie cele care dictează pedeapsa, ci regula adoptată.
- Comportamentele indisciplinate nu vor fi justificate pe baza sexului sau genului elevului/elevei.
- Reacția profesorului la încălcarea unei reguli va fi identică indiferent dacă este vorba de un elev sau o elevă.

5. Disciplina în clasă

Situație

Adesea, elevelor li se dă sarcina de a-i educa pe colegii lor inclusiv prin faptul că un elev este mutat «disciplinar» în bancă cu o elevă. Acest fapt poate avea un efect negativ atât asupra procesului de învățare al elevei respective cât și a atitudinii colective față de mediul creat în clasă. Prin implementarea unei astfel de tactici se va evidenția și mai mult acest stereotip conform căruia băieții ar fi indisciplinați, iar fetele sunt docile și disciplinate, fapt ce implică, de asemenea, că băieții ar necesita influența maternală a fetelor.

Sugestii:

- Toți copiii vor fi informați că trebuie să dea dovadă de autocontrol și disciplină.
- Comportamentele indisciplinate nu vor fi scuzate cu stereotipuri de genul «băieții mereu se vor purta ca niște băieți», ci vor fi responsabilizate spre un comportament adecvat.

- Exemplele pozitive ca modele de urmat se vor indica atât din rândul băieților cât și al fetelor.

6. Stereotipurile din manuale

Situație

Privind în manuale se pot observa cu ușurință două situații păguboase: rolul atribuit frecvent fetelor este unul pasiv, pe când baietilor li se acordă mereu un rol activ și, cel de-al doilea aspect, perpetuarea rolurilor de gen: femeile sunt prezentate gătind sau îngrijind copiii, în timp ce bărbații sunt reprezentați lucrând sau conducând.

Sugestii:

- Se vor evidenția realizările fetelor/ femeilor concomitent cu exemple de realizări ale băieților/ bărbaților. Astfel elevii vor putea vedea că femeile și bărbații pot realiza lucruri mărețe.
- Aceste stereotipuri vor fi discutate în clasă, iar elevii vor fi întrebați dacă aceste exemple din manuale sunt întotdeauna adevărate sau dacă experiența lor familială este diferită.
- Pentru eliminarea stereotipurilor din imaginile sau paragrafele problematice, elevilor li se va solicita opinia în legătură cu redesenarea sau rescrierea acestora.

7. Prejudecățile de gen și evaluarea elevilor

Situație

Modul și tipul de evaluare pot fi, de asemenea, unilaterale din punct de vedere al genului. De exemplu, elevele nu sunt încurajate să-și asume riscuri. De aceea de cele mai multe ori, ele nu «ghicesc» la un test cu răspunsuri multiple, chiar dacă nu se penalizează răspunsurile greșite. În cazul în care băieții prezintă nesiguranță, ei vor alege un răspuns «ghicit». Acest lucru implică și posibilitatea faptului că elevele vor acumula mai puține puncte la un test cu răspunsuri multiple decât colegii lor.

Acordă manualele folosite aceeași importanță rolurilor atribuite băieților și fetelor?

Sugestie:

- Recurgeți la teste cu o varietate de tipuri de întrebări (răspuns scurt, rezolvare de probleme și răspunsuri multiple) pentru a contracara efectele diferențelor de gen în ceea ce privește posibilele rezultate inechitabile ale elevilor.

Recomandări esențiale pentru combaterea prejudecăților de gen

Prejudecățile inconștiente sunt un fenomen extrem de răspândit și pot influența în mod semnificativ deciziile și comportamentele noastre în diverse domenii ale vieții, inclusiv în interacțiunile sociale, mediul de lucru, procesul de luare a deciziilor și chiar în mediul educațional. Este important să ne conștientizăm aceste prejudecăți inconștiente și să lucrăm activ pentru a le recunoaște și a le combate.

1. Autorefecție și conștientizare

Efectele stereotipurilor pot fi combătute prin înfrânarea propriilor prejudecăți. Auto-reflecția este un prim pas important pentru a identifica și a începe să combatem aceste prejudecăți.

2. Educație și Formare

Este esențială participarea la formări și seminarii pe tematica stereotipurilor de gen, echității de gen și a diversității. Profesorii ar trebui să se angajeze în educație continuă pentru a înțelege mai bine impactul prejudecăților de gen și pentru a învăța strategii eficiente de combatere a acestora.

3. Acordarea ajutorului reciproc

Profesorii se pot ajuta între ei prin participarea unuia la cursurile

celuilalt profesor pentru a identifica eventualele prejudecăți de gen. Întotdeauna un observator neimplicat va oferi informații și puncte de vedere suplimentare valoroase.

4. Revizuirea materialelor didactice și a curriculei școlare

Profesorii ar trebui să revizuiască și să actualizeze materialele didactice și curricula școlară pentru a reflecta mai bine diversitatea și complexitatea genului. Aceasta include selectarea de materiale care prezintă modele pozitive și diverse de gen și care evită stereotipurile tradiționale.

5. Modelarea Comportamentului Nețru față de Gen

Profesorii ar trebui să își modeleze comportamentul nețru față de gen în interacțiunile lor cu elevii. Aceasta înseamnă oferirea de feedback și încurajare fără a se baza pe stereotipuri de gen și tratamentul tuturor elevilor în mod echitabil și respectuos.

6. Facilitarea Dialogului Deschis

Profesorii ar trebui să încurajeze dialogul deschis și respectuos despre probleme legate de gen în clasă. Acest lucru poate implica discuții despre stereotipuri de gen, egalitatea de gen și diversitatea identităților de gen pentru a promova o mai bună înțelegere și acceptare între elevi.

7. Sprijinirea elevilor

Profesorii ar trebui să ofere sprijin și resurse adecvate pentru elevii care se confruntă cu probleme sau întrebări legate de identitatea lor de gen. Aceasta include crearea unui mediu sigur în care elevii se simt liberi să își exprime identitatea de gen și să caute sprijin în cazul în care este nevoie.

Prin adoptarea acestor practici și angajamentul activ în combaterea prejudecăților de gen, profesorii pot juca un rol crucial în crearea unui mediu educațional mai echitabil, incluziv și respectuos pentru toți elevii.

BIBLIOGRAFIE

o C. Skelton; B. Francis; and Lisa Smulyan, (2006) .76). The Sage Handbook Of Gender And Education.

Kahle, J. B. (2004). Will girls be left behind? Gender differences and accountability. Journal of Research in Science Teaching, -961 ,(10)41 969.

o Autoarele ghidului despre egalitatea de gen, creat pentru profesori: „Le spui băieților să ridice mobila și fetelor să aducă briose sau toți putem face de toate?” (scoala9.ro)

o Beneficiile egalității de gen în educația timpurie (aleg-romania.eu)

o twist-onze_size_fits_all.pdf (europa.eu)

o Teachers guide to addressing gender stereotypes in the classroom. docx (aware.org.sg)

o A Guide for gender equality in teacher education policy and practices; 2015 (gcedclearinghouse.org)

o GRP-A-Toolkit-for-Teachers-and-Schools2020-.pdf (unicef.org)

o Importance of Nurturing Gender Sensitivity Through Education (eletsonline.com)

o <https://www.genderspectrum.org/quick-links/understanding-gender/>

o <http://www.aauw.org/13/08/2014/why-stereotypes-are-bad/>

CUPRINS

Introducere	1
Ce se înțelege prin GEN?.....	2
Diferențierea termenilor: SEX vs. GEN.....	3
Stereotipuri de gen	4
Ce se înțelege prin stereotipul de gen?.....	4
De ce sunt stereotipurile de gen nocive?.....	5
Descrierea fenomenului de bullying	8
Sugestii pentru prevenția și reacția la bullying	9
Locuri sensibile la dimensiunea de gen în școală.....	11
Metode de creare a unui mediu incluziv	13
Exemple practice de combatere a stereotipurilor de gen în clasă	15
Prejudecata de gen a corpului didactic	17
Ce se înțelege prin prejudecata de gen?	17
De ce este prejudecata de gen nocivă?	18
Cum pot fi eliminate prejudecățile de gen în sala de clasă?	19
1. Formularea corectă a întrebărilor și a răspunsurilor	19
2. Feedback-ul.....	20
3. Tempo-ul clasei.....	21
4. Imaginea autorității	22
5. Disciplina în clasă	22
6. Stereotipurile din manuale	23
7. Prejudecățile de gen și evaluarea lucrărilor.....	23
Recomandări esențiale pentru combaterea prejudecăților de gen	23
Bibliografie	27
Cuprins	29

